

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi sairausvakuutuslain sekä Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain 6 ja 7 §:n muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi sairausvakuutuslakia ja Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annettua lakia. Sairausvakuutuslain mukaisen osasairauspäivärahan maksamisen enimmäisaikaa pidennettäisiin nykyisestä enintään 72 arkipäivästä 120 arkipäivään. Laissa määriteltäisiin osasairauspäivärahoituksen edellytyksenä olevan kokoaika-työajan määrä, jolloin oikeus osasairauspäivärahaan voisi täytyä myös osa-aikatyötä tekemällä. Osasairauspäivärahan edellytyksenä olisi lisäksi, että osa-aikatyöskentely on suunniteltu kestäväksi yhdenjaksoisesti vähintään 12 arkipäivää.

Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain mukaisen ammatillisen kuntoutuksen myöntö-

edellytyksiä ehdotetaan tarkistettaviksi siten, että ne mahdollistaisivat muiden laissa säädettyjen edellytysten täytyessä varhaisen ammatillisen kuntoutuksen myöntämisen työelämään vakiintumattomille sekä työkykyä tukevan kuntoutuksen työelämässä vakiintuneesti oleville henkilöille. Ammatillisen kuntoutuksen mahdollisimman oikea-aikaisen aloittamisen varmistamiseksi lakiin sisältyvästä viittaussäännöksestä julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettuun lakiin ehdotetaan samalla luovuttavaksi.

Esitys liittyy valtion vuoden 2014 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2014.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
SISÄLLYS.....	2
YLEISPERUSTELUT.....	3
1 NYKYTILA.....	3
1.1 Osasairauspäiväraha.....	3
1.2 Ammatillinen kuntoutus.....	5
2 ESITYKSEN TAVOITTEET JA KESKEISET EHDOTUKSET.....	6
2.1 Tavoitteet.....	6
2.2 Osasairauspäiväraha.....	7
2.3 Ammatillinen kuntoutus.....	7
3 ESITYKSEN VAIKUTUKSET.....	7
3.1 Taloudelliset vaikutukset.....	7
3.2 Yhteiskunnalliset vaikutukset.....	8
4 ASIAN VALMISTELU.....	8
5 RIIPPUVUUS MUISTA ESITYKSISTÄ.....	8
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT.....	9
1 LAKIEHDOTUSTEN PERUSTELUT.....	9
1.1 Sairausvakuutuslaki.....	9
7 luku. Päivärahaetuuksien saamisen yleiset edellytykset.....	9
8 luku. Sairauspäiväraha ja osasairauspäiväraha.....	9
15 luku. Toimeenpanoa koskevat säännökset.....	11
1.2 Laki Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista.....	11
2 VOIMAANTULO.....	13
LAKIEHDOTUKSET.....	14
1. Laki sairausvakuutuslain muuttamisesta.....	14
2. Laki Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain 6 ja 7 §:n muuttamisesta.....	16
LIITE.....	18
RINNAKKAISTEKSTIT.....	18
1. Laki sairausvakuutuslain muuttamisesta.....	18
2. Laki Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain 6 ja 7 §:n muuttamisesta.....	22

YLEISPERUSTELUT

1 Nykytila

1.1 Osasairauspäiväraha

Sairausvakuutuslain (1224/2004) perusteella maksettava sairauspäiväraha korvaa 16—67-vuotiaan Suomessa vakuutetun henkilön ansionmenetystä ajalta, jona hän on estynyt tekemästä työtään sairaudesta johtuvan työkyvyttömyyden vuoksi. Samalla se myös mahdollistaa työkyvyn säilymisen kannalta tarpeellisen sairauden hoidon ja toipumisen sekä työhön paluun.

Sairausvakuutuslaissa työkyvyttömyydellä tarkoitetaan sellaista sairaudesta johtuvaa tilaa, jonka kestäessä vakuutettu on sairauden edelleen jatkuessa kykenemätön tekemään tavallista työtään tai työtä, joka on siihen läheisesti verrattavaa. Kysymys on vakuutetun toimintakyvyn ja sairauden välisestä syytetydestä eli siitä, mikä on henkilön kyky tehdä työtään mahdollisesta sairaudesta, viasta tai vammasta huolimatta. Arvio perustuu yleensä ennen työkyvyttömyyttä tehtyyn työhön.

Sairauspäiväraha myönnetään omavastuu-aikaa seuraavasta arkipäivästä. Omavastuu-aika on työkyvyttömyyden alkamispäivä ja yhdeksän seuraavaa arkipäivää. Jos työkyvyttömyys alkaa saman sairauden perusteella uudelleen 30 päivän kuluessa edellisen päivärahaikauden päättymisestä, sairauspäivärahaa maksetaan ilman omavastuu-aikaa työkyvyttömyyden alkamispäivää seuraavasta arkipäivästä. Sairauspäivärahaa maksetaan enintään sen kalenterikuukauden loppuun, jota seuraavan kuukauden aikana päivärahopäivien lukumäärä nousisi 300 päivään. Tähän enimmäisaikaan lasketaan sairauspäivärahopäivät työkyvyttömyyden alkamista välittömästi edeltäneeltä kahdelta vuodelta.

Osasairauspäivärahaa koskeva lainsäädäntö tuli voimaan vuoden 2007 alusta (459/2006). Ennen vuotta 2007 lakiin ei sisällynyt mahdollisuutta maksaa sairauspäivärahaa osalta päivää. Sairauspäivärahaa saavan vakuutetun tuli olla täysin poissa työelämästä, eikä hänellä ollut mahdollisuutta ilman päivärahoi-

keuden menettämistä palata työhönsä keuhkokuumeesta jo ennen sairauspoissaolon päättymistä. Uudistuksen taustalla oli ajatus siitä, että osittainen työskentely sairauspoissaolon aikana edistäisi henkilön kuntoutumista ja nopeuttaisi hänen toimintakykynsä palautumista. Uudistuksen tavoitteena oli luoda osasairauspäivärahaajärjestelmä, joka mahdollistaisi työhön paluun yksilöllisen suunnittelun ja tukisi henkilön paluuta takaisin omaan työhönsä pitkäaikaisen sairauspoissaolon jälkeen. Uudistuksen tarkoituksena oli ennen kaikkea tukea sairausvakuutuslaissa tarkoitettulla tavalla työkyvyttömän henkilön omaa pyrkimystä työhön paluuseen. Tarkoituksena ei ollut heikentää vakuutetun työkyvyttömyyden ajan toimeentuloturva. Kysymys ei siten ollut työkyvyttömyyden määrittelyn tai sairauspoissaolon edellytysten tiukentamisesta, vaan tavoitteesta luoda vaihtoehto niihin tilanteisiin, joihin se henkilön jäljellä oleva työkyky ja työpaikan olosuhteet huomioon ottaen sopi.

Osasairauspäivärahan myöntämisen edellytyksenä oli aluksi, että vakuutettu oli ollut sairauspäivärahalla yhdenjaksoisesti vähintään 60 sairauspäivärahapäivää. Käytännössä 60 sairauspäivärahapäivää tarkoitti noin kolmen kuukauden työkyvyttömyysaika. Lakia muutettiin vuoden 2010 alusta (532/2009). Voimassa olevan lain mukaan osasairauspäivärahaa voidaan maksaa kokoaikaisessa työsuhteessa olleelle 16—67-vuotiaalle työntekijälle tai yrittäjälle, joka on sairausvakuutuslain tarkoittamalla tavalla työkyvyttömän sairausvakuutuslaissa säädettyä omavastuu-aikaa seuraavasta arkipäivästä taikka osasairauspäivärahaa välittömästi edeltäneen sairauspäivärahan tai kuntoutusrahan jälkeen ilman omavastuu-aikaa. Osasairauspäivärahan myöntämisen edellytyksenä on lisäksi, että työntekijä ja työnantaja ovat sopineet osa-aikatyöstä määräajaksi. Työajan ja palkan on vähennyttävä 40—60 prosenttiin aiemmasta. Sopimuksen osa-aikatyöstä on oltava voimassa koko osasairauspäivärahaikauden. Yrittäjän oikeus osasairauspäivärahaan edellyttää, että omassa yrityksessä tehty työ vähe-

nee osasairauspäivärahakauden ajaksi vähintään 40 prosenttia ja enintään 60 prosenttia aiemmasta.

Osasairauspäivärahan myöntämisen edellytyksenä on, että henkilö on sairausvakuutuslaissa tarkoitettulla tavalla työkyvyttömyyden on jatkuttava koko osasairauspäivärahakauden. Osasairauspäivärahaa saavaa henkilöä pidetään siten osittaisesta työskentelystään huolimatta sairausvakuutuslain tarkoittamalla tavalla työkyvyttömänä henkilönä. Tästä syystä myös osasairauspäivärahaa saavan henkilön työttömyysturva rinnastuu sairauspäivärahaa saavan työkyvyttömän henkilön työttömyysturvaan. Työttömyysturvalain (1290/2002) 3 luvun 3 §:n 1 momentin mukaan työkyvyttömänä pidetään henkilöä, joka saa sairausvakuutuslain mukaista osasairauspäivärahaa. Osasairauspäivärahan saajalla ei työkyvyttömyytensä vuoksi ole oikeutta työttömyysetuuteen. Osasairauspäiväraha ja työttömyysetuus eivät näin ollen voi tulla maksettavaksi samanaikaisesti. Aika, jolta henkilö on saanut sairausvakuutuslain mukaista osasairauspäivärahaa pidentää palkansaajan ja yrittäjän työssäoloehtojen tarkastelujaksoja.

Osasairauspäivärahaa maksetaan enintään 72 arkipäivältä joko yhdenjaksoisesti tai vähintään 12 arkipäivän yhdenjaksoiselta ajalta. Sen määrä on puolet sairauspäivärahan määrästä. Osasairauspäiväraha voidaan maksaa henkilön työnantajalle, jos hän saa työsuhteen perusteella täyttä palkkaa ja jos työsuhteen ehdoissa on sovittu osasairauspäivärahan suorittamisesta hänen sijastaan työnantajalle. Osasairauspäiväraha on samanlaisesta työkyvyttömyyshedellytyksestä huolimatta itsenäinen etuus suhteessa sairauspäivärahaan. Osasairauspäivärahapäiviä ei lasketa sairauspäivärahan 300 päivän enimmäisaikaan. Osasairauspäivärahapäiviä ei myöskään lasketa sairauspäivärahan ensisijaisuusaikaan, joka vahvistetaan työeläkelakien mukaisen täyden työkyvyttömyyden alkamisajan määrittelyä varten.

Nykyinen osasairauspäivärahan enimmäiskesto on näyttänyt olevan monissa tapauksissa tavoitteisiinsa nähden liian lyhyt. Tämä ilmenee pitkäaikaisista sairauksista, esimerkiksi mielialahäiriöistä toivuttaessa. Tästä syystä osasairauspäivärahakauden enimmäis-

kestoa olisi tarpeen pidentää. Osasairauspäivärahan myöntämisen edellytyksenä on muun muassa, että henkilön työaika on ollut ennen työkyvyttömyyden alkamista koko-aikatyön mukainen ja että hän on sairauspäivärahaan oikeuttavalla tavalla täysin työkyvyttömyyden. Voimassa olevan lain soveltamiskäytännössä on osasairauspäivärahan myöntämisen edellytyksenä ollut yksi kokoaikainen työsuhde tai yrittäjätoiminta, jonka työaika on vähennetty lain edellyttämällä tavalla. Siten osasairauspäivärahaan ei ole ollut oikeutta tilanteissa, jossa henkilö työskentelee kahdessa eri osa-aikatyössä ja on toiseen työkyvyttömyyden, mutta kykenee vielä työskentelemään toisessa työssä. Voimassa oleva lain sanamuoto ei ole kuitenkaan yksiselitteinen. Laisa ei määritellä, mitä kokoaikatyön mukaisella työajalla tarkoitetaan. Muutoksenhakuilmen ratkaisujen valossa asiaa on pidettävä tulkinnanvaraisena. Tästä johtuen lakia tulisi selventää.

Voimassa olevan lain mukaan osasairauspäiväraha voidaan maksaa vähintään 12 arkipäivän yhdenjaksoiselta ajalta. Jos vakuutettu siirtyy kesken osasairauspäivärahakauden sairauspäivärahalle, kuntoutusrahalle, vanhempainpäivärahalle tai työttömyysturvalain 3 luvun 3 §:n 3 momentissa tarkoitettulle työttömyysetuudelle, osasairauspäiväraha voidaan maksaa myös 12 arkipäivää lyhyemmältä ajalta. Tämä luettelo niistä perusteista, joiden mukaan osasairauspäiväraha voidaan maksaa alle 12 arkipäivän mittaiselta yhdenjaksoiselta ajalta, on tyhjentyvä. Siten, jos osa-aikatyö ja myös osasairauspäivärahan edellytyksenä oleva työnantajan ja työntekijän välinen osa-aikatyösopimus keskeytyy tilapäisesti uuteen sopimukseen perustuen, työsuhteen osapuolten on huolehdittava siitä, että osa-aikatyösopimuksen mukaisia osasairauspäivärahan maksupäiviä on sekä ennen keskeytystä että sen jälkeen yhdenjaksoisesti vähintään 12 arkipäivää. Samalla on huomioitava keskeytyksen jälkeen osasairauspäivärahaan mahdollisesti tuleva omavastuu-aika, jonka ajalta osasairauspäivärahaa ei makseta. Jos aika jää lyhyemmäksi kuin 12 arkipäivää, seurauksena on, että osasairauspäivärahaa ei ole mahdollista maksaa koko 12 arkipäivää lyhyemmältä jaksolta. Säännös ei anna Kansaneläkelaitokselle mahdollisuutta tulkintaan

ja se voi johtaa osasairauspäivärahan hakijan kannalta epätarkoituksenmukaiseen lopputulokseen. Sen vuoksi säännöstä tulisi tarkistaa.

Sairausvakuutuslain mukaisia päivärahaetuuksia maksetaan jaksoissa jälkikäteen maksukausittain. Voimassa olevat sairausvakuutuslain säännökset ovat kuitenkin puutteellisia päivärahojen maksukausia koskevan asetuksenantovaltuuden osalta. Asetuksenantovaltuus koskee nykyisin ainoastaan osasairauspäivärahaa. Myös muissa päivärahoissa on tarpeen säätää päivärahojen maksukausista. Tästä johtuen valtioneuvoston asetuksenantovaltuutta tulisi laajentaa koskemaan sairausvakuutuslain mukaisia päivärahoja yleisesti.

1.2 Ammatillinen kuntoutus

Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain (jäljempänä kuntoutuslaki; 566/2005) mukaan vakuutetulla on oikeus saada työkyvyttömyyden estämiseksi tai työ- ja ansiokyvyn parantamiseksi tarkoituksenmukaista ammatillista kuntoutusta, jos: 1) asianmukaisesti todettu sairaus, vika tai vamma todennäköisesti aiheuttaa sellaisen uhkan, että vakuutettu tulee työkyvyttömäksi; taikka 2) vakuutetun työkyvyn ja ansiomahdollisuuksien on katsottava sairauden, vian tai vamman vuoksi olennaisesti heikentyneen. Kuntoutuksen tarkoituksenmukaisuutta arvioitaessa otetaan huomioon vakuutetun ikä, ammatti, aikaisempi toiminta, koulutus, sosiaaliset ja taloudelliset seikat sekä se, johtaako haettu kuntoutus todennäköisesti hakijan terveydentilaan sopivassa työssä jatkamiseen taikka hänen terveydentilaansa sopivaan työhön palaamiseen tai työelämään siirtymiseen.

Työkyvyttömyyden uhkalla tarkoitetaan tilannetta, jossa on todennäköistä, että henkilölle lähivuosina ilman ammatillista kuntoutusta tulisi myönnettäväksi työkyvyttömyyseläke, vaikka otettaisiin huomioon hoidon ja lääkinnällisen kuntoutuksen mahdollisuudet. Työkyvyn ja ansiomahdollisuuksien olennaista heikentymistä arvioitaessa otetaan huomioon henkilön jäljellä oleva kyky hankkia itselleen ansiotuloja saatavissa olevalla sellaisella työllä, jonka tekemistä häneltä voidaan kohtuudella edellyttää ottaen huomi-

oon hänen koulutuksensa, aikaisempi toimintansa, ikänsä, asumisolosuhteensa ja muut näihin verrattavat seikat. Lain erityissäännöksen mukaan nuoren työkyky ja ansiomahdollisuudet ovat olennaisesti heikentyneet, jos sairaus, vika tai vamma aiheuttaa olennaisia rajoituksia ammatin tai työn valinnassa.

Kansaneläkelaitoksen myöntämän ammatillisen kuntoutuksen itsenäisinä myöntöedellytyksinä ovat työkyvyttömyyden uhka ja työkyvyn ja ansiomahdollisuuksien olennainen heikentyminen. Lainsäädäntöuudistuksessa vuonna 2004 haluttiin yhdenmukaistaa Kansaneläkelaitoksen ja työeläkelaitosten ammatillisen kuntoutuksen myöntöedellytyksiä. Tällöin Kansaneläkelaitoksen ammatillisen kuntoutuksen myöntöedellytykseksi lisättiin myös työeläkejärjestelmässä oleva työkyvyttömyyden uhka. Uudistuksen tarkoituksena oli, että ammatillinen kuntoutus käynnistettäisiin työkyvyttömyyden uhkan vuoksi lähtökohtaisesti samoilla perusteilla työ- ja kansaneläkejärjestelmässä.

Kansaneläkelaitoksen ammatillisen kuntoutuksen myöntöedellytykset eivät ole kuitenkaan osoittautuneet soveltamiskäytännössä Kansaneläkelaitoksen kohderyhmälle toimiviksi. Työkyvyttömyyden uhka —myöntöedellytyksen soveltaminen on kiristänyt Kansaneläkelaitoksen kohderyhmään kuuluvien pääsemistä ammatillisen kuntoutuksen piiriin ja johtanut osaltaan Kansaneläkelaitoksessa kuntoutushakemusten mittavaan hylkäysmäärään.

Työkyvyttömyyden uhkan soveltamisen toimimattomuuden yhtenä syynä on se, että työeläkelaitosten ja Kansaneläkelaitoksen kohderyhmät ovat lähtökohtaisesti erilaiset. Työeläkejärjestelmän kohderyhmän muodostavat työelämässä olevat henkilöt sekä henkilöt, jotka ovat olleet työelämässä, eikä heidän yhteytensä työelämään ole lopullisesti katkenut. Kansaneläkelaitoksen kohderyhmän muodostavat työikäiset nuoret ja aikuiset, jotka eivät ole vakiintuneet työelämään sekä työelämässä olevat henkilöt, jotka tarvitsevat työkykyä ylläpitävää ja parantavaa valmennusta tai muuta ryhmämuotoista ammatillista kuntoutusta voidakseen jatkaa omassa työssään. Kohderyhmien ollessa erilaiset tulisi myös työkyvyttömyyden uhkaa arvioida eri

tavalla työ- ja kansaneläkejärjestelmässä. Työelämässä olevien henkilöiden osalta työkyvyttömyyden uhkan arviointi kytketään aikaisempaan työuraan. Sen sijaan suuri osa nuorista ei ole vielä ollut työelämässä eikä työkyvyttömyyden uhkan arviointia voida täten liittää aikaisempaan työuraan, kuten työelämässä olevien henkilöiden kohdalla voidaan. Kun työkyvyttömyyden uhkaa ei pystytä todentamaan, estyy ammatilliseen kuntoutukseen pääsy.

Koska työkyvyttömyyden uhka - myöntöedellytys ei mahdollista kaikille Kansaneläkelaitoksen kohderyhmään kuuluville pääsyä ammatilliseen kuntoutukseen, tulisi kuntoutuksen edellytyksiä tarkistaa poistamalla työkyvyttömyyden uhka kuntoutuslausesta.

Voimassa olevan lain soveltamisessa vaikeudeksi on muodostunut myös se, ettei siinä huomioida opiskelukyvyyn heikentymistä perusteena käynnistää ammatillinen kuntoutus. Opiskelevien henkilöiden kohdalla ammatillisen kuntoutuksen tarpeellisuutta olisi arvioitava opiskelukyvyyn heikentymisen näkökulmasta, koska opiskelujen suorittamisella on suora yhteys työelämään siirtymiseen. Tästä syystä lakiin ehdotetaan lisättäväksi opiskelukyvyyn heikentyminen yhdeksi perusteeksi käynnistää ammatillinen kuntoutus.

Tällä hetkellä soveltamiskäytännön ongelmana on ammatillisen kuntoutuksen myöntämisen arvioiminen hyvin sairauskeskeisesti. Tarkastelu keskittyy diagnosoituun sairauteen ja sen ennusteeseen, jolloin taka-alalle jää henkilön työ- tai opiskelukykyyn vaikuttavan muun kokonaistilanteen arvioiminen. Osalla henkilöistä sairaus, vika tai vamma yksinään aiheuttaa työ- tai opiskelukyvyyn ja ansiomahdollisuuksien olennaisen heikentymisen. Osalla henkilöistä sen sijaan pelkkä sairaus yksinään ei aiheuta olennaista heikentymistä, mutta heidän kokonaistilanteensa, sairaus mukaan lukien, on sellainen, että työ- tai opiskelukyky ja ansiomahdollisuudet ovat olennaisesti heikentyneet. Esimerkiksi lievemmissä sairauksissa ammatillisen kuntoutuksen myöntöedellytysten ei katsota täyttyvän, vaikka henkilön elämäntilanteessa olisi muita työ- tai opiskelukykyä ja ansiomahdollisuuksia heikentäviä tekijöitä, kuten pitkittynyt työttömyys, koulutuksen ulkopuolelle

jääminen tai taloudelliset vaikeudet. Toisaalta työelämässä olevien henkilöiden kohdalla työpaikan havaitsemat työkykyongelmat eivät ole saaneet niille kuuluvaa painoarvoa, vaan myöntöedellytysten täyttymisen arvioinnissa tarkastelu on keskittynyt sairauskeskeisyyteen.

Nykyiset ammatillisen kuntoutuksen sairausperusteiset myöntöedellytykset eivät yksinään mahdollista kuntoutuksen myöntämistä kaikille ammatillisen kuntoutuksen tarpeessa oleville. Tästä johtuen edellytyksiä tulisi tarkistaa siten, että korostetaan aiempaa vahvemmin asiakkaan kokonaistilanteen arviointia.

Kansaneläkelaitoksella ei ole velvollisuutta järjestää ammatillista kuntoutusta, jos ammatillinen kuntoutus on järjestetty julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain (916/2012) säännösten perusteella. Säännös ohjaa henkilöitä hakemaan ensin viimeksi mainitun lain mukaista kuntoutusta. Työvoimaviranomaisten tarjoama kuntoutus on kuitenkin harkinnanvaraista. Se ei aina tue ammatillisen kuntoutuksen järjestämistä oikea-aikaisesti ja riittävän varhaisessa vaiheessa. Tästä syystä laissa olevasta viittaussäännöksestä tulisi luopua.

2 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

2.1 Tavoitteet

Pääministeri Jyrki Kataisen hallituksen ohjelman mukaan hallitus toimii aktiivisesti työelämäasioiden kehittämisessä. Päämääränä on edistää työntekijöiden suojelua sekä tuottavuuden ja työllisyysasteen nosta. Työkyvyttömyys on merkittävin työuraa lyhentävä tekijä. Siksi hallitus painottaa työkyvyttömyyden ehkäisemistä ja osatyökykyisten työmahdollisuuksien parantamista työurien pidentämisessä. Tämä edellyttää etenkin terveyden edistämisen sekä työterveyshuollon, kuntoutuksen ja työelämän kehittämistä. Edelleen hallitusohjelman mukaan erityistä huomiota kiinnitetään muun muassa työhön paluun helpottamiseen. Työhyvinvointia ja työssä jaksamista ja jatkamista kehitetään parantamalla mahdollisuuksia tehdä osatöitä edistämällä muun muassa osittaisen

sairauspäivärahan käyttöä. Kuntoutuksen onnistumisen parantamiseksi varmistetaan oikea-aikaisen ja viivytyksettömän kuntoutuksen toteutuminen. Erityishuomio suunnataan varhaisvaiheen ennakoivan kuntoutustarpeen tunnistamiseen.

Vastauksessaan hallituksen esitykseen laeiksi sairausvakuutuslain, Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain 27 §:n ja työsopimuslain 2 luvun 11 a §:n muuttamisesta (HE 62/2009) eduskunta edellytti, että hallitus selvittää mahdollisuudet pidentää osasairauspäivärahan enimmäiskestoa ja arvioi selvityksen pohjalta säädösten muutostarpeet.

2.2 Osasairauspäiväraha

Esityksessä ehdotetaan osatyökykyisten työllistymisen helpottamiseksi sairausvakuutuslain mukaisen osasairauspäivärahan maksamisen enimmäisaikaa pidennettäväksi nykyisestä enintään 72 arkipäivästä enintään 120 arkipäivään. Osa-aikatyötä tekeviä ei ole tarkoituksenmukaista jättää osasairauspäivärahajärjestelmän ulkopuolelle. Sen vuoksi ehdotetaan, että sairausvakuutuslaissa määriteltäisiin, mitä kokoaikatyön mukaisella työajalla tarkoitetaan. Tarkoituksena olisi, että osasairauspäivärahan myöntämisen edellytyksenä oleva edeltävä kokoaikainen työaika voisi toteutua myös kahta tai useampaa osa-aikatyötä tekemällä.

Osasairauspäivärahan ja osa-aikatyösopimuksen keskeytyksen suhde tulisi järjestää lainsäädännöllisellä ratkaisulla, joka mahdollistaisi joustavan suunnittelun työpaikalla ilman pelkoa teknisistä hylkäyksistä tai muista yllättävistä taloudellisista seurauksista. Tästä syystä ehdotetaan, että osasairauspäivärahan maksamisen edellytyksenä olevasta yhdenjaksoisen kauden vähimmäispiituedesta luovutaan ja osasairauspäivärahan myöntämisen edellytyksenä olisi, että osa-aikatyöskentely on siitä tehtävässä sopimuksessa suunniteltu kestävä yhdenjaksoisesti vähintään 12 arkipäivää. Muutos mahdollistaisi sen, että osa-aikatyösopimuksessa mahdollisesti myöhemmin tehtävät muutokset eivät aiheuttaisi tarpeettomia taloudellisia menetyksiä.

Voimassa olevan lain mukaan osasairauspäiväraha maksetaan työnantajalle, jos henkilö saa työsuhteensa perusteella täyttä palkkaa ja hänen työsuhteensa ehdoissa on sovittu osasairauspäivärahan suorittamisesta työntekijän sijasta hänen työnantajalleen. Jos henkilö ei saa työsuhteensa perusteella täyttä palkkaa, osasairauspäiväraha maksetaan hänelle. Täydellä palkalla tarkoitetaan työkyvyttömyyttä edeltävän kokoaikatyön perusteella määräytyvää vähentämätöntä sairausajan palkkaa vastaavaa palkkaa. Tätä ei ehdoteta muutettavaksi. Osasairauspäiväraha maksettaisiin työnantajalle vain siinä tapauksessa, että työnantaja maksaa täyttä kokoaikatyön perusteella määräytyvää palkkaa. Jos henkilön säännöllinen työaika koostuisi kahdesta tai useammasta osa-aikatyöstä, osasairauspäiväraha maksettaisiin työntekijälle.

Lisäksi lakiin ehdotetaan lisättäväksi asetuksenantovaltuus, jonka mukaan sairauspäivärahojen maksukausista säädetään valtioneuvoston asetuksella.

2.3 Ammatillinen kuntoutus

Kuntoutuslain mukaisen ammatillisen kuntoutuksen myöntöedellytyksiä ehdotetaan tarkistettaviksi siten, että ne mahdollistaisivat ammatillisen kuntoutuksen myöntämisen Kansaneläkelaitoksen ammatillisen kuntoutuksen kohderyhmään kuuluville, joilla on vaikea kokonaistilanne. Tavoitteena on saada aikaan sellaiset myöntöedellytykset, joilla ehkäistään aikaisemmassa soveltamiskäytännössä aiheutuneet väliinpuotoamiset. Ammatillisen kuntoutuksen oikea-aikaisen aloittamisen varmistamiseksi ehdotetaan kuntoutuslakiin sisältyvästä viittaussäännöksestä julkiseen työvoima- ja yrityspalvelusta annettuun lakiin luovuttavaksi.

3 Esityksen vaikutukset

3.1 Taloudelliset vaikutukset

Sairausvakuutuslain mukaisten päivärahojen rahoitus tapahtuu sairausvakuutuksen työtulovakuutuksen kautta. Työtulovakuutuksen sisällä etuuksien rahoitus jakaantuu kahteen osaan. Ansioperusteiset etuudet rahoitetaan työnantajien ja vakuutettujen (pal-

kansaaajat ja yrittäjät) maksamalla vakuutusmaksuilla. Vähimmäismääräiset etuudet rahoitetaan valtion varoista, lukuun ottamatta sellaisia ansioperusteisia etuuksia, jotka maksetaan vähimmäismääräisinä yhteensovituksen vuoksi. Nämä etuudet rahoitetaan vakuutusmaksuilla. Sairausvakuutuksen osasairauspäivärahaikauden enimmäiskeston pidentäminen nykyisestä 72 päivästä 120 päivään vuoden 2014 alusta lisäisi sairausvakuutuksen työtulovakuutuksen kustannuksia noin 6,1 miljoonaa euroa vuodessa, jotka kohdentuisivat työnantajien ja palkansaajien rahoittamaan osuuteen. Valtion rahoittamien vähimmäispäivärahamenojen osalta pidentämisen kustannusvaikutus olisi vähäinen.

Kuntoutuslain mukaisten kustannusten rahoittamisesta säädetään sairausvakuutuslaissa. Kuntoutusmenot rahoitetaan sairaanhoidtovakuutuksesta, jonka rahoituksesta vakuutettujen osuus on 50 prosenttia ja valtion osuus 50 prosenttia. Kuntoutusrahamenot rahoitetaan sairausvakuutuksen työtulovakuutuksesta. Kansaneläkelaitoksen ammatillisen kuntoutuksen myöntöedellytysten lieventäminen lisäisi kuntoutujia arviolta 1 000 henkilöllä, jonka seurauksena vuotuiset kuntoutuskustannukset lisääntyisivät arviolta 2,3 miljoonalla eurolla ja kuntoutusrahakustannukset 2,4 miljoonalla eurolla. Näistä valtion osuus olisi yhteensä arviolta 2,4 miljoonaa euroa. Valtion osuuden määrään vaikuttaisi se, että kuntoutujista suuri osa olisi lainmuutoksen tavoitteiden mukaisesti työelämään kiinnittymättömiä, jolloin heidän kuntoutusrahansa määrä laskettaisiin vähimmäismääräisen kuntoutusrahan mukaan.

Muilla ehdotetuilla muutoksilla ei ole merkittäviä taloudellisia vaikutuksia.

3.2 Yhteiskunnalliset vaikutukset

Osasairauspäivärahaa ja ammatillista kuntoutusta koskevat muutosehdotukset tukisivat tavoitetta työurien pidentämisestä. Lisäksi ammatillista kuntoutusta koskevat muutosehdotukset edistäisivät nuorten yhteiskuntatakuun toteutumista. Samalla lainmuutokset todennäköisesti vähentäisivät asiakkaiden tarpeetonta ohjaamista viranomaiselta toiselle, jolloin asiakkaat saisivat oikea-aikaista kuntoutuspalvelua oikeasta paikasta. Ammatillisen kuntoutuksen varhaisen käynnistämisen tuloksena kuntoutus olisi entistä vaikuttavampaa ja tuloksellisempaa. Ammatillisen kuntoutuksen aloittaminen varhaisessa vaiheessa ehkäisisi työkyvyttömyyseläkkeelle siirtymisiä ja säästäisi eläkemenoja. Kuntoutustoimenpiteistä aiheutuvat kustannukset ovat suhteellisen pieniä verrattuna niistä saaviin hyötyihin.

4 Asian valmistelu

Sosiaali- ja terveysministeriö asetti 11 päivänä huhtikuuta 2012 työryhmän, jonka tehtävänä on vuoden 2013 lokaan loppuun mennessä laatia toimintaohjelma osatyökykyisten työllistymisen edistämiseksi. Työryhmässä ovat edustettuina myös keskeiset työmarkkinajärjestöt. Hallituksen esitys on valmisteltu työryhmässä.

5 Riippuvuus muista esityksistä

Esitys liittyy valtion vuoden 2014 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotusten perustelut

1.1 Sairausvakuutuslaki

7 luku. Päivärahaetuuksien saamisen yleiset edellytykset

4 §. *Työnantajan oikeus päivärahaetuuteen.* Pykälän 1 momenttiin sisältyy säännös päivärahaetuuden maksamisesta työnantajalle. Pykälän 4 momenttiin sisältyy erityissäännös osasairauspäivärahan maksamisesta työnantajalle. Sen mukaan osasairauspäivärahaan ei sovelleta, mitä 1 ja 2 momentissa säädetään päivärahaetuuden maksamisesta työnantajalle. Pykälän 4 momentissa viitataan virheellisesti saman pykälän 2 momenttiin. Viittauksen tulisi olla 3 momenttiin, jossa säädetään päivärahaetuuksien jakamisesta useammalle työnantajalle. Pykälään ehdotetaan tehtäväksi tätä koskeva korjaus. Pykälä säilyisi muuten ennallaan. Siten osasairauspäiväraha maksettaisiin työnantajalle vain, jos vakuutettu saa työsuhteen perusteella täyttä, työkyvyttömyyttä edeltävän kokoaikatyön perusteella määräytyvää vähentämätöntä sairausajan palkkaa vastaavaa palkkaa. Jos vakuutetulla ei ole kokoaikaista työsuhdetta vaan hänen säännöllinen työaikansa koostuu kahdessa tai useammassa osa-aikatyössä tehdystä työstä ja hän täyttää osasairauspäivärahan saamisedellytykset, osasairauspäivärahaa ei maksettaisi työnantajille. Työnantajat eivät silloin maksa osa-aikatyön ajalta täyttä kokoaikatyön palkkaa, vaan enintään säännöllisen osa-aikatyön mukaista palkkaa. Osasairauspäiväraha maksettaisiin työntekijälle.

8 luku. Sairauspäiväraha ja osasairauspäiväraha

11 §. *Oikeus osasairauspäivärahaan.* Pykälän 2 momentissa säädettäisiin jatkossakin työntekijän ja yrittäjän oikeudesta osasairauspäivärahaan omavastuuajan jälkeen tai välittömästi edeltäneen sairauspäivärahan tai kuntoutusrahan jälkeen. Tähän ei esitetä muutosta.

Pykälän 3 momentin mukaan osasairauspäiväraha-oikeuden edellytyksenä on, että työntekijä on sopinut työnsä tekemisestä osa-aikaisesti siten, että työaika vähentyy vähintään 40 prosenttia ja enintään 60 prosenttia aiemmasta. Pykälässä ei säädettäisi jatkossakaan siitä, että vakuutetun työskentelyn olisi tullut toteutua kokoaikatyön mukaisena välittömästi työkyvyttömyyden alkaessa. Siten riittäisi esimerkiksi, että työntekijän työsuhde olisi kokoaikainen työkyvyttömyyden alkaessa, vaikka hän olisi vähentänyt työaikaansa tilapäisesti muulla perusteella, esimerkiksi lapsen hoitamisen vuoksi. Aikaisemman työajan vähentämisperusteen on kuitenkin päätyttävä ennen kuin osa-aikatyö osasairauspäivärahaa varten voidaan aloittaa. Toista työajan vähennysperustetta ei voi olla voimassa samaan aikaan osasairauspäivärahan kanssa.

Sairausvakuutuslain 8 luvun 12 §:n mukaan osasairauspäiväraha voidaan maksaa yhtäjaksoisesti tai vähintään 12 arkipäivän yhtäjaksoiselta ajalta. Aivan lyhytaikainen osa-aikatyöskentely ei ole omiaan toteuttamaan osasairauspäivärahan tarkoitusta tukea sairausvakuutuslaissa tarkoitettulla tavalla työkyvyttömän henkilön pyrkimystä palata työhön. Sen vuoksi ehdotetaan 11 pykälän 3 momenttiin lisättäväksi osasairauspäivärahan myöntämisen edellytykseksi, että osa-aikatyöskentely on suunniteltu kestämään yhdenjaksoisesti vähintään 12 arkipäivää.

Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 4 momentti, jossa säädettäisiin, mitä ansiotyön ”kokoaikatyön mukaisuudella” tarkoitetaan. Sillä tarkoitettaisiin edeltävää ansiotyötä, jossa työntekijän työaika on asianomaisella alalla normaalisti sovellettavan kokoaikaisen työntekijän säännöllisen työajan pituinen. Sen mukaisesti esimerkiksi opetuslalla kokoaikaisuus määräytyisi alalla normaalisti sovellettavan kokoaikaisen työntekijän säännöllisen työajan mukaan. Jos alalla ei ole työehtosopimusta, vertailu tehtäisiin työaikalain (605/1996) 3 luvussa tarkoitettuun säännölliseen työaikaan. Jos työntekijä työskentelisi säännöllisesti kahdessa tai useammassa osa-aikaisessa työsuhteessa, eikä työntekijän

työaika muutoin voitaisi pitää kokoaikatyön mukaisena, edellytyksen voitaisiin katsoa täyttyvän, jos yhteenlaskettu työaika olisi vähintään 35 tuntia viikossa.

Selvyyden vuoksi pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 5 momentti, johon sisältyisi säännös osasairauspäivärahan myöntämisen edellytyksenä olevasta työajan vähentämisestä, jos työntekijän yksikään työsuhde ei täytä kokoaikatyön edellytystä, mutta hän työskentelee säännöllisesti kahdessa tai useammassa osa-aikaisessa työsuhteessa. Osasairauspäivärahan myöntämisen edellytyksenä olisi, että työntekijä sopii työnantajiansa kanssa työn tekemisestä osa-aikaisena siten, että kokonaistyöaika vähentyisi yhteensä 3 momentissa tarkoitettulla tavalla.

Työajan vähentämisen tapa kahden osa-aikatyön tilanteessa olisi joustava. Edellytys työajan vähentämisestä täytyisi esimerkiksi silloin, kun työaika toisessa työsuhteessa vähentyisi 40 prosenttia ja toisessa 60 prosenttia aikaisemmasta, jos kokonaistyöaika yhteensä vähentyisi vähintään 40 ja enintään 60 prosenttia aikaisemmasta. Myös olisi mahdollista, että työntekijä jatkaisi yhdessä osa-aikaisessa työsuhteessa vähentämättä työaikaansa, jos työaika toisessa osa-aikaisessa työsuhteessa vähentyisi siten, että kokonaistyöaika vähentyisi yhteensä vähintään 40 prosenttia ja enintään 60 prosenttia aikaisemmasta.

Sopimus osa-aikatyöstä olisi tehtävä kaikkien työnantajien kanssa. Siinäkin tapauksessa, että henkilö jatkaisi yhdessä osa-aikatyössä normaalisti ja jäisi kokonaan pois muista osa-aikatöistä, työntekijä sopisi kaikkien työnantajiansa kanssa työn vähentämisestä siten, että kokonaistyöaika vähentyy 40–60 prosenttia. Sopimuksista tulee käydä ilmi työntekijän normaalityöaika, vähennetty työaika sekä osa-aikatyöstä maksettava palkka. Sopimus olisi tarpeen sen varmistamiseksi, että kaikki työnantajat ovat tietoisia osasairauspäivärahajärjestelystä ja sitoutuvat sen tavoitteeseen eli työntekijän kokoaikaiseen työhön palaamiseen.

Osasairauspäivärahaa haettaessa henkilön on esitettävä hänen työtehtävänsä tuntevan työterveyslääkärin taikka muun henkilön työolosuhteet tuntevan lääkärin lausunto henkilön työkyvyttömyydestä sekä siitä, että

tämä sen kestäessä pystyy terveyttään tai toipumistaan vaarantamatta suorittamaan osan työtehtävistään. Useamman työnantajan tilanteessa lausunto tulisi toimittaa kaikkia työsuhteita koskien. Siinä tapauksessa, että henkilö jatkaisi yhdessä osa-aikatyössä normaalisti ja jäisi kokonaan pois muista osa-aikatöistä, edellytettäisiin, että muiden työnantajien työterveyshuollot olisivat todenneet työntekijän työkyvyttömäksi ja yhden työterveyshuolto todennut, että hän voi jatkaa työssään toipumistaan ja terveydentilaansa vaarantamatta.

Pykälän 5 momenttia sovellettaisiin vain tilanteessa, jossa vakuutetulla ei ole koko-aikaista työsuhdetta tai yritystoimintaa. Koko-aikaisen työsuhteensa mukaiseen työhön työkyvyttömäksi tuleva henkilö sopisi jatkossakin osa-aikatyöstä pääasiallisen työnantajansa kanssa ja hänen tulisi etuuden saadakseen jäädä pois mahdollisesta sivutyöstään. Samoin yritystoimintaansa työkyvytön YEL-/MYEL -vakuutettu yrittäjä vähentäisi työtä pääasiallisessa työssään ja etuuden saadakseen hänen tulisi jäädä pois mahdollisesta sivutyöstään. Koko-aikaista ansiotyötä tekevä tai yrittäjätoimintaa harjoittava ei siten jatkossakaan sopisi osa-aikatyöstä sivutyönantajansa kanssa, vaan vähentäisi työskentelyä pääasiallisessa kokoaikatyössään. Osasairauspäivärahan tavoitteena on edistää vakuutetun palaamista kokoaikatyöhönsä.

Nykyinen 4 momentti ehdotetaan siirrettäväksi sellaisenaan pykälään ehdotettujen uusien 4 ja 5 momentin vuoksi 6 momentiksi. Sen mukaan henkilöllä on osa-aikatyösopimuksen ennenaikaisesti päättyessä oikeus siirtyä sairauspäivärahalle osasairauspäivärahakauden jäljellä olevaksi ajaksi, jos sairauspäivärahan myöntämisen edellytykset muuten täyttyvät. Kansaneläkelaitoksen on siis arvioitava sairauspäivärahan myöntämisen edellytykset osasairauspäivärahaoikeuden päättyessä ennenaikaisesti. Samoin Kansaneläkelaitoksen olisi tutkittava sairauspäivärahan myöntämisen edellytykset siinä tilanteessa, että henkilö on aloittanut osa-aikatyön ennen osasairauspäivärahan hakemista tai etuutta koskevan päätöksen saamista, mutta jokin osasairauspäivärahan myöntämisen edellytys ei täyty. Asianmukaisen lääketieteellisen selvityksen perusteella

tehtävä ja laissa säädetyissä rajoissa toteutettu työajan vähentäminen ei lähtökohtaisesti vaikuttaisi negatiivisesti työkykyarvioon, jos osa-aikatyösopimusta rasittaisi jokin tekninen puute, esimerkiksi osa-aikatyöstä olisi sovittu alle 12 arkipäivän pituiseksi jaksoksi.

12 §. Osasairauspäivärahan maksaminen. Pykälään sisältyvät säännökset osasairauspäivärahan maksamisesta. Pykälän 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että osasairauspäivärahaa maksettaisiin nykyisen enintään 72 arkipäivän sijasta 120 arkipäivältä. Pykälän mukaan osasairauspäivärahan maksukausista säädetään valtioneuvoston asetuksella. Säännös koskee vain osasairauspäivärahaa ja se ehdotetaan siirrettäväksi 15 luvun 17 §:ään samalla kuin sitä muutettaisiin siten, että asetuksenantovaltuus koskisi päivärahaetuuksien maksukausia yleisesti.

Pykälästä ehdotetaan poistettavaksi osasairauspäivärahan maksamisen edellytyksenä oleva vähintään 12 arkipäivän mittainen yhdenjaksoinen aika. Samalla ehdotetaan 11 pykälän 3 momenttiin lisättäväksi, osasairauspäivärahan myöntämisen edellytykseksi, että osa-aikatyöskentely on suunniteltu kestämään yhdenjaksoisesti vähintään 12 arkipäivää. Pykälään jäävät 1 ja 3 momentti yhdistettäisiin yhdeksi momentiksi.

15 luku. Toimeenpanoa koskevat säännökset

17 §. Asetuksenantovaltuus. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi, että päivärahojen maksukausista voidaan säätää valtioneuvoston asetuksella.

1.2 Laki Kansaneläkelaitoksen kuntoutetuksista ja kuntoutusrahaetuksista

6 §. Ammatillisen kuntoutuksen järjestäminen. Säännös ehdotetaan kirjoitettavaksi osittain uudella tavalla. Työkyvyttömyyden uhka - myöntöedellytys ehdotetaan poistettavaksi. Samalla ehdotetaan opiskelukyvyyn heikentyminen lisättäväksi yhtenä perusteena käyn-

nistää ammatillinen kuntoutus. Työ- ja opiskelukyvyyn olennainen heikentyminen - myöntöedellytykseen ehdotetaan lisättäväksi kuntoutustarpeen kokonaisvaltainen arviointi. Henkilön työ- tai opiskelukyvyyn olennaisen heikentymisen kokonaisvaltaisessa arvioinnissa sairauden, vian tai vamman lisäksi voisivat vaikuttaa myös muut henkilön työ- ja opiskelukyvyyn vaikuttavat tekijät, kuten henkilön fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen toimintakyky, elämäntilanne, taloudelliset ja sosiaaliset seikat, asumisolosuhteet, koulutus, ammatti, aikaisempi toiminta ja ikä.

Ammatillisen kuntoutuksen tavoitteena on henkilön työ- ja ansiokyvyyn tukeminen tai parantaminen tai työkyvyttömyyden estäminen. Ammatillisen kuntoutuksen keinoin pyritäisiin turvaamaan työelämässä pysyminen, sinne palaaminen tai mahdollistamaan sinne pääseminen.

Lainmuutoksen myötä myös sellaiset henkilöt täyttäisivät ammatillisen kuntoutuksen myöntöedellytykset, joilla pelkkä sairaus, vika tai vamma yksinään ei aiheuttaisi työ- tai opiskelukyvyyn ja ansiomahdollisuuksien heikentymistä, mutta joiden kokonaistilanne olisi sellainen, että työ- tai opiskelukyky ja ansiomahdollisuudet olisivat olennaisesti heikentyneet tai niiden arvioitaisiin lähivuosina olennaisesti heikentyvän. Kokonaistilanteeseen vaikuttavia, työ- tai opiskelukykyä ja ansiomahdollisuuksia heikentäviä tekijöitä olisivat esimerkiksi alentunut fyysinen, psyykinen tai sosiaalinen toimintakyky, velkakierre, pitkittynyt työttömyys, pitkittynyt asunnottomuus, sosiaalisten tai elämäntilanteen taitojen puute, päihdetausta tai syrjäytymisvaara. Tarkoituksena olisi mahdollistaa ammatillinen kuntoutus myös niille Kansaneläkelaitoksen kohderyhmään kuuluville henkilöille, joiden osalta ammatillisen kuntoutuksen myöntöedellytykset eivät ole nykyisin soveltamisen perusteella täyttyneet.

Opiskelukyvyyn heikentyminen ehdotetaan lisättäväksi perusteeksi käynnistää ammatillinen kuntoutus. Kansaneläkelaitos järjestäisi vakuutetun työ- ja ansiokyvyyn tukemiseksi tai parantamiseksi tai työkyvyttömyyden estämiseksi tarkoituksenmukaista ammatillista kuntoutusta, jos asianmukaisesti todettu sairaus, vika tai vamma olisi aiheuttanut tai sen arvioitaisiin aiheuttavan lähivuosina vakuute-

tun työ- tai opiskelukyvyyn ja ansiomahdollisuuksien olennaisen heikentymisen.

Opiskelukyvyyn heikentymistä arvioitaessa otettaisiin huomioon henkilön kokonaistilanteen aiheuttamat rajoitukset opiskelussa suoriutumisessa. Keskeistä olisi sen arvioiminen, tarvitseeko henkilö kokonaistilanteensa vuoksi ammatillisen kuntoutuksen tukea opintoihin pääsemiseksi, opintojen suorittamiseksi tai niiden loppuun saattamiseksi.

Työkyvyyn ja ansiomahdollisuuksien heikentymistä arvioitaessa otettaisiin huomioon sairauden, vian tai vamman lisäksi henkilön kokonaistilanteen aiheuttamat rajoitteet ja vaikeudet työssä suoriutumisessa ja työllistymisessä. Työelämässä olevien osalta arvioinnissa painotettaisiin työpaikan, työterveyshuollon ja terveydenhuollon havaitsemia työssä suoriutumisen vaikeuksia. Jos henkilö ei ole vielä ollut työelämässä, koulutusta harkittaessa riittäisi, että henkilön kokonaisvaltainen tilanne aiheuttaisi olennaisia rajoituksia ammatin tai työn valinnassa.

Jotta ammatillinen kuntoutus olisi mahdollisimman vaikuttavaa, tulisi se käynnistää mahdollisimman varhain. Ammatillinen kuntoutus voitaisiin aloittaa jo siinä vaiheessa, kun on arvioitavissa, että työ- tai opiskelukyky ja ansiomahdollisuudet tulisivat henkilön kokonaistilanteen vuoksi lähivuosina olennaisesti heikentymään, vaikka otettaisiin huomioon hoidon ja lääkinnällisen kuntoutuksen mahdollisuudet. Esimerkiksi etenevässä sairauksissa tulisi huomioida sairauden ennuste ja sairauden vaikutus työkykyyn riittävän varhaisessa vaiheessa.

Ammatillinen kuntoutus olisi ajankohtaista siinä vaiheessa, kun käytettävissä olevat terveydenhuollon toimenpiteet sairauden, vamman tai vian hoitoon liittyen olisivat sellaisessa vaiheessa, että kuntoutuksen voitaisiin katsoa olevan henkilön kohdalla oikea-aikaista. Lisäksi edellytettäisiin, että henkilö kykenisi sitoutumaan ammatilliseen kuntoutukseen ja kuntoutuksen tavoitteisiin.

Ammatillista kuntoutusta voitaisiin tarvittaessa järjestää myös muiden henkilön tilanetta tukevien palveluiden ohella. Esimerkiksi ammatillisen kuntoutuksen myöntäminen samanaikaisesti kuntoutuspsykoterapian kanssa saattaisi joissakin tilanteissa tukea henkilön työ- ja opiskelukykyä.

Ammatillisen kuntoutuksen myöntäminen edellyttäisi, että se olisi henkilön tilanteesta tarkoituksenmukaista. Kuntoutuksen tarkoituksenmukaisuutta arvioitaessa otettaisiin huomioon henkilön ikä, aikaisempi toiminta, koulutus, sosiaaliset ja taloudelliset seikat sekä se, johtaisiko haettu kuntoutus todennäköisesti hakijan terveydentilaan sopivassa työssä jatkamiseen taikka hänen terveydentilaansa sopivaan työhön palaamiseen tai työelämään siirtymiseen. Arviossa huomioitaisiin esimerkiksi, voitaisiinko ammatillisen kuntoutuksen keinoin myöhentää tai estää henkilön eläkkeelle siirtymistä tai mahdollistaa eläkkeeltä työhönpaluu.

Henkilön oikeus työkyvyttömyyseläkkeeseen ei estäisi Kansaneläkelaitosta järjestämästä ammatillista kuntoutusta, jos kuntoutuksen tavoitteena olisi työhön paluun mahdollistaminen tai sellaisten lisäansioden hankkiminen, joilla olisi henkilölle olennaista merkitystä toimeentulon turvaamisen kannalta.

Kuntoutuksella tulisi pyrkiä saavuttamaan ammatti tai työ, joka turvaa kuntoutujan toimeentulon tai josta hän saa toimeentulonsa kannalta olennaisia lisäansioita esimerkiksi eläkkeen lisäksi. Olennaisina lisäansioina voitaisiin pitää tulojen lisääntymistä noin neljäsosalla. Tavoitteena tulisi olla joko palkkatyö työsuhteessa tai työ yrittäjänä. Työn ja ansioiden saamistavoitteen tulisi olla realistinen huomioiden henkilön todennäköinen työkyky kuntoutuksen jälkeen. Riittäisi, että henkilö olisi todennäköisesti kykenevä säännölliseen olennaisia lisäansioita tuottavaan työhön. Edellytystä ei täyttäisi kotitaloudessa tehtävä tai vain harrastusluonteinen työ.

Laista ehdotetaan poistettavaksi viittaussäännös, jonka mukaan Kansaneläkelaitoksella ei ole velvollisuutta järjestää ammatillista kuntoutusta, jos ammatillinen kuntoutus on järjestetty julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain perusteella. Tavoitteena on kuntoutusprosessin mahdollisimman oikea-aikainen aloittaminen.

7 §. Ammatillisen kuntoutuksen sisältö. Pykälän 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että Kansaneläkelaitos järjestää ammatillisena kuntoutuksena työhönvalmennusta. Muutos on tekninen. Se selkeyttäisi kuntou-

tuksena järjestettävän toimenpiteen kuvausta vastaamaan kuntoutuksen nykyistä sisältöä ja järjestämistä.

2 Voimaantulo

Lait ehdotetaan tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2014. Vakuutettuun, jolla

osasairauspäivärahan enimmäissuoritus aika on tullut täyteen ennen 31 päivää joulukuuta 2013, sovellettaisiin lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki**sairausvakuutuslain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan sairausvakuutuslain (1224/2004) 7 luvun 4 §:n 4 momentti, 8 luvun 11 §:n 3 momentti ja 12 § sekä 15 luvun 17 §, sellaisina kuin ne ovat 7 luvun 4 §:n 4 momentti, 8 luvun 11 §:n 3 momentti ja 12 § laissa 532/2009 ja 15 luvun 17 § laissa 19/2012, sekä *lisätään* 8 luvun 11 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 532/2009, uusi 4 ja 5 momentti, jolloin nykyinen 4 momentti siirtyy 6 momentiksi, seuraavasti:

7 luku

Päivärahaetuuksien saamisen yleiset edellytykset

4 §

Työnantajan oikeus päivärahaetuuteen

Osasairauspäiväraha maksetaan työnantajalle, jos vakuutettu työsuhteen perusteella saa täyttä palkkaa ja jos työsuhteen ehdoissa on sovittu osasairauspäivärahan suorittamisesta vakuutetun sijasta työnantajalle. Jos osasairauspäiväraha on suurempi kuin työnantajan maksama täysi palkka, maksetaan osasairauspäiväraha täyden palkan ylittävältä osalta työntekijälle. Mitä 1 ja 3 momentissa säädetään, ei sovelleta osasairauspäivärahan maksamiseen.

8 luku

Sairauspäiväraha ja osasairauspäiväraha

11 §

Oikeus osasairauspäivärahaan

Osasairauspäivärahaoikeuden edellytyksenä on, että vakuutettu pystyy terveyttään ja toipumistaan vaarantamatta hoitamaan osan

työtehtävistään. Lisäksi edellytetään, että vakuutetun työaika on ennen osasairauspäivärahaa tai sitä välittömästi edeltänyttä sairauspäiväraha- tai kuntoutusrahakautta ollut kokoaikatyön mukainen ja että hän on sopinut työnsä tekemisestä osa-aikaisesti siten, että työaika vähentyy vähintään 40 prosenttia ja enintään 60 prosenttia aiemmasta. Sopimuksen osa-aikatyöstä on oltava voimassa koko osasairauspäivärahauden. Yrittäjän oikeus osasairauspäivärahaan edellyttää, että omassa yrityksessä tehty työ vähenee vähintään 40 prosenttia ja enintään 60 prosenttia aiemmasta osasairauspäivärahauden ajaksi. Osasairauspäivärahan myöntämisen edellytyksenä on lisäksi, että osa-aikatyöskentely on suunniteltu kestämään yhdenjaksoisesti vähintään 12 arkipäivää.

Kokoaikatyöllä tarkoitetaan ansiotyötä, jossa työntekijän työaika on asianomaisella alalla normaalisti sovellettavan kokoaikaisen työntekijän säännöllisen työajan pituinen. Jos alalla ei ole työehtosopimusta, vertailu tehdään työaikalain (605/1996) 3 luvussa tarkoitettuun säännölliseen työaikaan. Jos työntekijä työskentelee samanaikaisesti kahdessa tai useammassa osa-aikaisessa työsuhteessa, työskentelyä pidetään kokoaikaisena, jos yhteenlaskettu työaika on vähintään 35 tuntia viikossa.

Jos vakuutettu, jolla ei ole 4 momentissa tarkoitettua kokoaikaista työsuhdetta ja joka ei ole 1 luvun 4 §:n 9 kohdassa tarkoitettu yrittäjä, työskentelee samanaikaisesti kahdes-

sa tai useammassa työsuhteessa, osasairauspäivärahan myöntämisen edellytyksenä on, että työntekijä sopii työnantajinsa kanssa työn tekemisestä osa-aikaisena siten, että kokonaistyöaika vähentyy yhteensä 3 momentissa tarkoitetulla tavalla.

12 §

Osasairauspäivärahan maksaminen

Osasairauspäivärahaa maksetaan enintään 120 arkipäivältä. Osasairauspäivärahan enimmäisaikaa laskettaessa otetaan huomioon kaikki osasairauspäivärahapäivät kahden edeltäneen vuoden ajalta. Osasairauspäivärahan enimmäisaikaa laskettaessa otetaan kuitenkin huomioon myös päivät, joilta osasairauspäivärahaa ei ole maksettu sen vuoksi, että vakuutetulle on samalta ajalta maksettu vanhempainpäivärahaa. Jos vakuutettu on ollut yhtäjaksoisesti työkykyinen 12 kuukauden ajan, tätä edeltäneitä osasairauspäivä-

häpäiviä ei oteta osasairauspäivärahan enimmäisaikaa laskettaessa huomioon.

15 luku

Toimeenpanoa koskevat säännökset

17 §

Asetuksenantovaltuutus

Korvausten ja etuuksien hakemisen yhteydessä annettavista sekä niiden maksamiseksi tarvittavista selvityksistä sekä päiväraha-etuuksien maksukausista voidaan säätää tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä kuuta 20 .

Vakuutettuun, jolla osasairauspäivärahan enimmäissuoritus aika on tullut täyteen ennen 31 päivää joulukuuta 2013, sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

2.

Laki**Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain 6 ja 7 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain (566/2005) 6 § ja 7 §:n 1 momentti, sellaisena kuin niistä on 6 § osaksi laissa 935/2012, seuraavasti:

6 §

Ammatillisen kuntoutuksen järjestäminen

Kansaneläkelaitos järjestää vakuutetun työ- ja ansiokyvyn tukemiseksi tai parantamiseksi taikka työkyvyttömyyden estämiseksi tarkoituksenmukaista ammatillista kuntoutusta, jos asianmukaisesti todettu sairaus, vika tai vamma on aiheuttanut tai sen arvioidaan aiheuttavan lähivuosina vakuutetun työ- tai opiskelukyvyn ja ansiomahdollisuuksien olennaisen heikentymisen.

Kansaneläkelaitoksella ei ole velvollisuutta järjestää ammatillista kuntoutusta, jos ammatillinen kuntoutus on järjestetty työeläkelakien tai erityisopetusta koskevien säännösten perusteella.

Vakuutetun työ- tai opiskelukyvyn ja ansiomahdollisuuksien olennaista heikentymistä arvioitaessa otetaan huomioon vakuutetun kokonaistilanne. Sairauden, vian tai vamman lisäksi arvioon vaikuttavat myös muut vakuutetun työ- tai opiskelukyvyn ja ansiomahdollisuuksiin vaikuttavat tekijät, joita ovat vakuutetun fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen toimintakyky, elämäntilanne, talou-

delliset ja sosiaaliset seikat, asumisolosuhteet, koulutus, ammatti, aikaisempi toiminta ja ikä sekä muut vastaavat tekijät. Arviossa otetaan huomioon myös vakuutetun jäljellä oleva kyky hankkia itselleen ansiotuloja saatavissa olevalla sellaisella työllä, jonka tekemistä vakuutetulta voidaan kohtuudella edellyttää.

Kuntoutuksen tarkoituksenmukaisuutta arvioitaessa otetaan kokonaistilanteen lisäksi huomioon, johtaako haettu kuntoutus todennäköisesti hakijan terveydentilaan sopivassa työssä jatkamiseen taikka hänen terveydentilaansa sopivaan työhön palaamiseen tai työelämään siirtymiseen.

7 §

Ammatillisen kuntoutuksen sisältö

Kansaneläkelaitos järjestää 6 §:ssä tarkoitettuna ammatillisena kuntoutuksena:

- 1) kuntoutustarvetta ja -mahdollisuuksia selvittäviä tutkimuksia;
- 2) työ- ja koulutuskokeiluja;

3) työkykyä ylläpitävää ja parantavaa valmennusta, jonka tavoitteena on mahdollistaa kuntoutujan työssä jatkaminen;

4) työhön valmennusta;

5) perus-, jatko- ja uudelleen koulutusta ammattiin tai työhön, joka sairauden, vian tai vamman rajoitukset huomioon ottaen on vakuutetulle sopivaa, sekä tällaisen koulutuk-

sen suorittamiseksi välttämätöntä yleissivistävää koulutusta ja valmennusta;

6) muita 1—5 kohdassa lueteltuihin rinnastettavia, opiskelun tai työn kannalta välttämättömiä toimenpiteitä.

—————
Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 20 .

—————
Helsingissä 16 päivänä syyskuuta 2013

Pääministeri

JYRKI KATAINEN

Sosiaali- ja terveysministeri *Paula Risikko*

1.**Laki****sairausvakuutuslain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan sairausvakuutuslain (1224/2004) 7 luvun 4 §:n 4 momentti, 8 luvun 11 §:n 3 momentti ja 12 § sekä 15 luvun 17 §, sellaisina kuin ne ovat 7 luvun 4 §:n 4 momentti, 8 luvun 11 §:n 3 momentti ja 12 § laissa 532/2009 ja 15 luvun 17 § laissa 19/2012, sekä *lisätään* 8 luvun 11 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 532/2009, uusi 4 ja 5 momentti, jolloin nykyinen 4 momentti siirtyy 6 momentiksi, seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

7 luku

7 luku

Päivärahaetuksien saamisen yleiset edellytykset**Päivärahaetuksien saamisen yleiset edellytykset**

4 §

4 §

*Työnantajan oikeus päivärahaetuuteen**Työnantajan oikeus päivärahaetuuteen*

Osasairauspäiväraha maksetaan työnantajalle, jos vakuutettu työsuhteen perusteella saa täyttä palkkaa ja jos työsuhteen ehtoissa on sovittu osasairauspäivärahan suorittamisesta vakuutetun sijasta työnantajalle. Jos

Osasairauspäiväraha maksetaan työnantajalle, jos vakuutettu työsuhteen perusteella saa täyttä palkkaa ja jos työsuhteen ehtoissa on sovittu osasairauspäivärahan suorittamisesta vakuutetun sijasta työnantajalle. Jos

osasairauspäiväraha on suurempi kuin työnantajan maksama täysi palkka, maksetaan osasairauspäiväraha täyden palkan ylittävältä osalta työntekijälle. Mitä 1 ja 2 momentissa säädetään, ei sovelleta osasairauspäivärahan maksamiseen.

osasairauspäiväraha on suurempi kuin työnantajan maksama täysi palkka, maksetaan osasairauspäiväraha täyden palkan ylittävältä osalta työntekijälle. Mitä 1 ja 3 momentissa säädetään, ei sovelleta osasairauspäivärahan maksamiseen.

8 luku

8 luku

Sairauspäiväraha ja osasairauspäiväraha**Sairauspäiväraha ja osasairauspäiväraha**

11 §

11 §

*Oikeus osasairauspäivärahaan**Oikeus osasairauspäivärahaan*

Osasairauspäivärahoikeuden edellytyksenä on, että vakuutettu pystyy terveyttään ja toipumistaan vaarantamatta hoitamaan osan työtehtävistään. Lisäksi edellytetään, että vakuutetun työaika on ennen osasairauspäivärahakautta tai sitä välittömästi edeltänyttä sairauspäiväraha- tai kuntoutusrahakautta ollut kokoaikatyön mukainen ja että hän on sopinut työnsä tekemisestä osa-aikaisesti siten, että työaika vähentyy vähintään 40 prosenttia ja enintään 60 prosenttia aiemmasta. Sopimuksen osa-aikatyöstä on oltava voimassa koko osasairauspäivärahakauden. Yrittäjän oikeus osasairauspäivärahaan edellyttää, että omassa yrityksessä tehty työ vähenee vähintään 40 prosenttia ja enintään 60 prosenttia aiemmas- ta osasairauspäivärahakauden ajaksi.

Osasairauspäivärahoikeuden edellytyksenä on, että vakuutettu pystyy terveyttään ja toipumistaan vaarantamatta hoitamaan osan työtehtävistään. Lisäksi edellytetään, että vakuutetun työaika on ennen osasairauspäivärahakautta tai sitä välittömästi edeltänyttä sairauspäiväraha- tai kuntoutusrahakautta ollut kokoaikatyön mukainen ja että hän on sopinut työnsä tekemisestä osa-aikaisesti siten, että työaika vähentyy vähintään 40 prosenttia ja enintään 60 prosenttia aiemmasta. Sopimuksen osa-aikatyöstä on oltava voimassa koko osasairauspäivärahakauden. Yrittäjän oikeus osasairauspäivärahaan edellyttää, että omassa yrityksessä tehty työ vähenee vähintään 40 prosenttia ja enintään 60 prosenttia aiemmas- ta osasairauspäivärahakauden ajaksi. *Osasairauspäivärahan myöntämisen edellytyksenä on lisäksi, että osa-aikatyöskentely on suunniteltu kestävästi yhdenjaksoisesti vähintään 12 arkipäivää.*

Kokoaikatyöllä tarkoitetaan ansiotyötä, jossa työntekijän työaika on asianomaisella alalla normaalisti sovellettavan kokoaikaisen työntekijän säännöllisen työajan pituinen. Jos alalla ei ole työehtosopimusta, vertailu tehdään työaikalain (605/1996) 3 luvussa tarkoitettuun säännölliseen työaikaan. Jos työntekijä työskentelee samanaikaisesti kahdessa tai useammassa osa-aikaisessa työsuh- teessa, työskentelyä pidetään kokoaikaisena, jos yhteenlaskettu työaika on vähintään 35 tuntia viikossa.

Jos vakuutettu, jolla ei ole 4 momentissa tarkoitettua kokoaikaista työsuhdetta ja joka

ei ole 1 luvun 4 §:n 9 kohdassa tarkoitettu yrittäjä, työskentelee samanaikaisesti kahdessa tai useammassa työsuhteessa, osasairauspäivärahan myöntämisen edellytyksenä on, että työntekijä sopii työnantajiansa kanssa työn tekemisestä osa-aikaisena siten, että kokonaistyöaika vähentyy yhteensä 3 momentissa tarkoitettulla tavalla.

12 §

Osasairauspäivärahan maksaminen

Osasairauspäivärahaa maksetaan enintään 72 arkipäivältä. Se voidaan maksaa yhtäjaksoisesti tai vähintään 12 arkipäivän yhtäjaksoiselta ajalta. Osasairauspäivärahan maksu-kausista säädetään valtioneuvoston asetuksella.

Jos vakuutettu kesken osasairauspäiväraha-kauden siirtyy sairauspäivärahalle, kuntoutusrahalle, vanhempainpäivärahalle tai työttömyysturvalain 3 luvun 3 §:n 3 momentissa tarkoitettulle työttömyysetuudelle, osasairauspäivärahaa voidaan maksaa myös 12 arkipäivää lyhyemmältä ajalta. Osasairauspäivärahan maksamisen edellytyksenä on tällöin, että vakuutettu esittää luotettavasti osasairauspäivärahaoikeuden päättymisen syyn. Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin siitä, minkälaisia selvityksiä vakuutetun on esitettävä hakiessaan osasairauspäivärahaa 12 arkipäivää lyhyemmältä ajalta.

Osasairauspäivärahan enimmäisaikaa laskettaessa otetaan huomioon kaikki osasairauspäivärahapäivät kahden edeltäneen vuoden ajalta. Osasairauspäivärahan enimmäisaikaa laskettaessa otetaan kuitenkin huomioon myös päivät, joilta osasairauspäivärahaa ei ole maksettu sen vuoksi, että vakuutetulle on samalta ajalta maksettu vanhempainpäivärahaa. Jos vakuutettu on ollut yhtäjaksoisesti työkykyinen 12 kuukauden ajan, tätä edeltäneitä osasairauspäivärahapäiviä ei oteta osasairauspäivärahan enimmäisaikaa laskettaessa huomioon.

12 §

Osasairauspäivärahan maksaminen

Osasairauspäivärahaa maksetaan enintään 120 arkipäivältä. Osasairauspäivärahan enimmäisaikaa laskettaessa otetaan huomioon kaikki osasairauspäivärahapäivät kahden edeltäneen vuoden ajalta. Osasairauspäivärahan enimmäisaikaa laskettaessa otetaan kuitenkin huomioon myös päivät, joilta osasairauspäivärahaa ei ole maksettu sen vuoksi, että vakuutetulle on samalta ajalta maksettu vanhempainpäivärahaa. Jos vakuutettu on ollut yhtäjaksoisesti työkykyinen 12 kuukauden ajan, tätä edeltäneitä osasairauspäivärahapäiviä ei oteta osasairauspäivärahan enimmäisaikaa laskettaessa huomioon.

15 luku

Toimeenpanoa koskevat säännökset

17 §

Asetuksenantovaltuus

Korvausten ja etuuksien hakemisen yhteydessä annettavista sekä niiden maksamiseksi tarvittavista selvityksistä voidaan säätää tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

15 luku

Toimeenpanoa koskevat säännökset

17 §

Asetuksenantovaltuutus

Korvausten ja etuuksien hakemisen yhteydessä annettavista sekä niiden maksamiseksi tarvittavista selvityksistä *sekä päiväraha-etuuksien maksukausista* voidaan säätää tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

*Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 20 .*

*Vakuutettuun, jolla osasairauspäivärahan
enimmäissuoritus aika on tullut täyteen ennen
31 päivää joulukuuta 2013, sovelletaan tä-
män lain voimaan tullessa voimassa olleita
säännöksiä.*

2.

Laki**Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain 6 ja 7 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain (566/2005) 6 § ja 7 §:n 1 momentti, sellaisena kuin niistä on 6 § osaksi laissa 935/2012, seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

6 §

6 §

*Ammatillisen kuntoutuksen järjestäminen**Ammatillisen kuntoutuksen järjestäminen*

Vakuutetulla on oikeus saada työkyvyttömyyden estämiseksi tai työ- ja ansiokyvyn parantamiseksi tarkoituksenmukaista ammatillista kuntoutusta, jos:

1) asianmukaisesti todettu sairaus, vika tai vamma todennäköisesti aiheuttaa *sellaisen uhkkan*, että vakuutettu tulee työkyvyttömäksi; taikka

2) vakuutetun työkyvyn ja ansiomahdollisuuksien on katsottava sairauden, vian tai vamman vuoksi olennaisesti heikentyneen.

Kansaneläkelaitoksella ei ole velvollisuutta järjestää ammatillista kuntoutusta, jos ammatillinen kuntoutus on järjestetty *julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain (916/2012)*, työeläkelakien tai erityisopetusta koskevien säännösten perusteella.

Työkyvyttömyyden uhkalla tarkoitetaan tilannetta, jossa on todennäköistä, että vakuutetulle lähivuosina ilman ammatillista kuntoutusta tulisi myönnettäväksi työkyvyttömyyseläke, vaikka otettaisiin huomioon hoidon ja lääkinnällisen kuntoutuksen mahdollisuudet. Työkyvyn ja ansiomahdollisuuksien olennaista heikentymistä arvioitaessa otetaan huomioon vakuutetun jäljellä oleva kyky hankkia itselleen ansiotuloja saatavissa olevalla sellaisella työllä, jonka tekemistä vakuutetulta voidaan kohtuudella edellyttää ottaen huomioon hänen koulutuksensa, aikai-

Kansaneläkelaitos järjestää vakuutetun työ- ja ansiokyvyn tukemiseksi tai parantamiseksi taikka työkyvyttömyyden estämiseksi tarkoituksenmukaista ammatillista kuntoutusta, jos asianmukaisesti todettu sairaus, vika tai vamma on aiheuttanut tai sen arvioidaan aiheuttavan lähivuosina vakuutetun työ- tai opiskelukyvyn ja ansiomahdollisuuksien olennaisen heikentymisen.

Kansaneläkelaitoksella ei ole velvollisuutta järjestää ammatillista kuntoutusta, jos ammatillinen kuntoutus on järjestetty työeläkelakien tai erityisopetusta koskevien säännösten perusteella.

Vakuutetun työ- tai opiskelukyvyn ja ansiomahdollisuuksien olennaista heikentymistä arvioitaessa otetaan huomioon vakuutetun kokonaistilanne. Sairauden, vian tai vamman lisäksi arvioon vaikuttavat myös muut vakuutetun työ- tai opiskelukyvyn ja ansiomahdollisuuksiin vaikuttavat tekijät, joita ovat vakuutetun fyysinen, psyykkinen ja sosiaalinen toimintakyky, elämäntilanne, taloudelliset ja sosiaaliset seikat, asumisolosuhteet, koulutus, ammatti, aikaisempi toiminta ja ikä sekä muut vastaavat tekijät. Arviossa otetaan huomioon myös vakuutetun jäljellä oleva kyky hankkia itselleen ansiotuloja saatavissa

sempi toimintansa, ikänsä, asumisolosuhteensa ja muut näihin verrattavat seikat. Nuoren työkyky ja ansiomahdollisuudet ovat olennaisesti heikentyneet, jos sairaus, vika tai vamma aiheuttaa olennaisia rajoituksia ammatin tai työn valinnassa.

Kuntoutuksen tarkoituksenmukaisuutta arvioitaessa otetaan huomioon vakuutetun ikä, ammatti, aikaisempi toiminta, koulutus, sosiaaliset ja taloudelliset seikat sekä se, johtaako haettu kuntoutus todennäköisesti hakijan terveydentilaan sopivassa työssä jatkamiseen taikka hänen terveydentilaansa sopivaan työhön palaamiseen tai työelämään siirtymiseen.

olevalla sellaisella työllä, jonka tekemistä vakuutetulta voidaan kohtuudella edellyttää.

Kuntoutuksen tarkoituksenmukaisuutta arvioitaessa otetaan *kokonaistilanteen lisäksi* huomioon, johtaako haettu kuntoutus todennäköisesti hakijan terveydentilaan sopivassa työssä jatkamiseen taikka hänen terveydentilaansa sopivaan työhön palaamiseen tai työelämään siirtymiseen.

7 §

Ammatillisen kuntoutuksen sisältö

Kansaneläkelaitos järjestää 6 §:ssä tarkoitettuna ammatillisena kuntoutuksena:

- 1) kuntoutustarvetta ja -mahdollisuuksia selvittäviä tutkimuksia;
- 2) työ- ja koulutuskokeiluja;
- 3) työkykyä ylläpitävää ja parantavaa valmennusta, jonka tavoitteena on mahdollistaa kuntoutujan työssä jatkaminen;
- 4) työlinikassa tai muussa vastaavassa laitoksessa taikka erityisistä syistä henkilökohtaisena palveluna annettavaa työhön valmistusta;
- 5) perus-, jatko- ja uudelleen koulutusta ammattiin tai työhön, joka sairauden, vian tai vamman rajoitukset huomioon ottaen on vakuutetulle sopivaa, sekä tällaisen koulutuksen suorittamiseksi välttämätöntä yleissivistävää koulutusta ja valmennusta;
- 6) muita 1—5 kohdassa lueteltuihin rinnastettavia, opiskelun tai työn kannalta välttämättömiä toimenpiteitä.

7 §

Ammatillisen kuntoutuksen sisältö

Kansaneläkelaitos järjestää 6 §:ssä tarkoitettuna ammatillisena kuntoutuksena:

- 1) kuntoutustarvetta ja -mahdollisuuksia selvittäviä tutkimuksia;
- 2) työ- ja koulutuskokeiluja;
- 3) työkykyä ylläpitävää ja parantavaa valmennusta, jonka tavoitteena on mahdollistaa kuntoutujan työssä jatkaminen;
- 4) *työhön valmistusta*;
- 5) perus-, jatko- ja uudelleen koulutusta ammattiin tai työhön, joka sairauden, vian tai vamman rajoitukset huomioon ottaen on vakuutetulle sopivaa, sekä tällaisen koulutuksen suorittamiseksi välttämätöntä yleissivistävää koulutusta ja valmennusta;
- 6) muita 1—5 kohdassa lueteltuihin rinnastettavia, opiskelun tai työn kannalta välttämättömiä toimenpiteitä.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 20 .